

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI
IXTISOSLASHTIRILGAN TA’LIM MUASSASALARI AGENTLIGI
HUZURIDAGI PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH
ILMIY-AMALIY MARKAZI

MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTI LOGOPEDINI
KASBIY SERTIFIKATLASH TEST TOPSHIRIQLARI
SPETSIFIKATSIYASI

Toshkent – 2026

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI LOGOPEDINI KASBIY SERTIFIKATLASH TEST TOPSHIRIQLARI

SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur spetsifikatsiya O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining davlat maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini kasbiy sertifikatlash bo'yicha davlat xizmatlarini ko'rsatishning ma'muriy reglamentiga muvofiq ishlab chiqildi. Hujjat maktabgacha ta'lim tashkilotlari logopedlarining kasbiy bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini baholash uchun qo'llaniladigan test sinovlarining mazmuni, tuzilmasi va baholash mezonlarini belgilaydi.

Spetsifikatsiya test topshiriqlarining mazmuni, tuzilmasi, baholash mezonlari, test topshiriqlarining shakli, kognitiv darajalari hamda baholash jarayonini tashkil etish tartibini belgilab beradi.

Mazkur hujjat test topshiriqlarini ishlab chiqishda metodik asos bo'lib xizmat qiladi hamda baholash jarayonining shaffofligi, adolatligi va ilmiy asoslanganligini ta'minlashga qaratilgan.

I. Umumiy tamoyillar

Baholashning asosiy maqsadi maktabgacha ta'lim tashkiloti logopedining fan bo'yicha nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, olib boradigan korreksion-pedagogik faoliyatini tashkil etish kompetensiyasi, pedagogik mahorati va kasbiy kompetensiyalarini kompleks baholashdan iborat. Baholash natijalari pedagog kadrlarni kasbiy sertifikatlash jarayonida qaror qabul qilish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

II. Me'yoriy asoslar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 12-fevraldagi "Davlat maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini kasbiy sertifikatlash bo'yicha davlat xizmatlarini ko'rsatishning ma'muriy reglamentini tasdiqlash to'g'risida" 87-son qarori.

2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining 2026-yil 3-iyuldagi "Davlat maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarini kasbiy sertifikatlash nazorat sinovini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida"gi 233-son buyrug'i.

III. Baholash qamrovi

Maktabgacha ta'lim tashkiloti logopedi uchun mutaxassislik fanidan 40 ta, pedagogik mahoratdan 10 ta, jami 50 ta test topshirig'i taqdim etiladi va umumiy test topshirig'ini bajarish uchun ajratilgan vaqt 90 daqiqa etib belgilanadi. Bunda

yopiq test topshiriqlaridan (*yagona to'g'ri javobni talab qiladigan (Y1), moslashtirishni talab qiladigan (Y2) va ketma-ketlikni talab qiladigan test topshiriqlari(Y3)*) foydalaniladi. Mutaxassislik fanlaridan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko'nikmalar bo'yicha taqsimoti quyidagi jadvalda aks etgan.

IV. Test tuzilmasi

Test sinovi logopediya fanining asosiy mazmun yo'nalishlarini qamrab oladi. Xususan, test topshiriqlari logopediya fani asoslari, maxsus psixologiya, maxsus maktabgacha ta'lim metodikasi va pedagogik mahoratga oid bilim hamda ko'nikmalarni baholashga qaratilgan. Test topshiriqlarining mazmuni maktabgacha ta'limning davlat ta'lim standartlari, amaldagi o'quv dasturlari hamda fan bo'yicha metodik talablar asosida shakllantiriladi.

Mutaxassislik fanlaridan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko'nikmalari bo'yicha taqsimoti

1-jadval

Mazmun soha	Baholanadigan konstruktlar	Testlar soni
1. Logopediya fanining nazariy va metodologik asoslari		
1.1. Logopediya fan sifatida. Nutqiy rivojlanish me'yorlari. Nutq buzilishlarining tasniflari	-Logopediya faninihg maqsadi va vazifalari, tamoyillari va metodlarini bilish; - logopediyaning boshqa fanlar bilan bog'liqligini tushuntira olish; - nutq rivojlanishining yosh me'yorlarini tavsiflash va bolaning nutq rivojlanishining yosh ko'rsatkichlariga muvofiqligini aniqlash; - nutq buzilishlarining oldini olish va tashxis qo'yish bo'yicha zamonaviy tushunchalarni bilish; - nutq buzilishlarining tasnifini bilish (klinik-pedagogik va psixologik-pedagogik).	5
2. Tovush talaffuzining buzilishi		
2.1. Dislaliya nutq nuqsoni	-Dislaliya nutq nuqsonining mexanizmi, simptomatikasi kelib chiqish sabablari, dislaliya shakllarini bilish; -tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, tovushlarni farqlash, tovushlarni nutqqa qo'yish davrlarini farqlay olish; -so'zlarni to'liq va aniq aytish, o'z nutqini nazorat qilish, mashq orqali tovushlarni mustahkamlash va tahlil qilish;	6

	-dislaliyani bartaraf etishda korreksion ishni rejalashtirish va ish uslublarini qo'llay olish.	
3. Markaziy neyrogen nutq buzilishlari (til tizimi buzilishlari)		
3.1. Afaziya nutq nuqsoni	-Afaziya nutq nuqsonining kelib chiqish sabablarini aniqlash; -afaziya turini va og'irlik darajasini aniqlay olish, nutq, eshitish, o'qish va yozishni baholay olish; -nutqni tiklash bo'yicha mashqlarni tanlay olish va o'rgata olish, bemor va uning yaqinlari bilan to'g'ri muloqot qura olish; -boshqa mutaxassislar bilan ishlay olish, afaziyali bolaning holatini tushunish va unga motivatsiya bera olish; -afaziyani bartaraf etishda korreksion-pedagogik ishni rejalashtirish, ish natijalarini baholash.	5
3.2. Alaliya nutq nuqsoni	-Alaliya nutq nuqsoning o'rganilish tarixi; -alaliya tushunchasi, sabablari va turlarini bilish; -alaliyaga xos nutq buzilishlarini aniqlay olish, alaliyaga xos nutq buzilishlarini tushunish; -alaliyali bolalar bilan muloqot o'rnatish, ota-onalar bilan hamkorlikda ishlay olish; -nutq rivojlanishidagi o'zgarishlarni kuzatib, samaradorlikni baholay olish.	7
4. Markaziy neyrogen nutq buzilishlari (nutqning harakat-motor buzilishlari)		
4.1. Dizartriya nutq nuqsoni	- Dizartriya nutq nuqsoni o'rganilish tarixi va etiologiyasini bilish; -dizartriya nutq nuqsoning shakllari va uning klinik belgilarini farqlay olish; -dizartriyadagi asosiy buzilishlar (nafas, ovoz, tovush talaffuzi, artikulyatsion buzilishlar); -dizartriyada nutq rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari; -nutq nuqsonining bartaraf etishga qaratilgan logopedik korreksion ish tizimini qo'llay olish.	5
5. Nutq ritmi va ravonligi buzilishlari		
5.1. Duduqlanish nutq nuqsoni	-Duduqlanishning sabablari, turlari va belgilari haqida bilimga ega bo'lish; -duduqlanishga xos nutq buzilishlarini aniqlay	6

	- olish; -duduqlanishni bartaraf etishga mo'ljallangan mashqlarni qo'llay olish (nafas, relaksatsiya, ritmik nutq) ni qo'llay olish; -duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ritmika mashg'ulotlarining ish mazmunini bilish va o'tkazish; - mashg'ulotlar natijalarini tahlil qilib, yondashuvni takomillashtira olish.	
6. Tovush talaffuzi va ovoz rezonansining buzilishi		
6.1. Rinolaliya nutq nuqsoni	-Rinolaliya tushunchasi, sabablari va turlarini bilish, rinolaliyaga xos tovush buzilishlari va burun ohangini aniqlay olish; -rinolaliyani bartaraf etishda operasiyagacha bo'lgan logopedik ishni olib boorish; -operasiyadan keyingi logopedik ishni tashkil etish; -amaliy vaziyatda to'g'ri metod va yondashuvni tanlash; - tuzatishga oid mashqlarni qo'llay olish, rinolaliyali bolaga muloqotda yordam bera olish; -davolash jarayonini kuzatib, natijalarni baholay olish.	6
	Jami:	40 ta

Pedagogik mahoratdan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim va ko'nikmalari bo'yicha taqsimoti

2-jadval

1. PEDAGOGIK MAHORAT	10 ta
-----------------------------	--------------

Umumiy pedagogika	–pedagogika, didaktika, tarbiya va yosh psixologiyasining asoslari va yondashuvlarini bilish va berilgan vaziyatga mosini tanlay olish; –pedagogikaning tamoyillari (onglililik va faollik, ko‘rgazmalilik, tizimlilik va muntazamlilik, ilmiylik, nazariya va amaliyot birligi va boshqalar)ni bilish va berilgan vaziyatga mosini tanlay olish; –tarbiya va uning turlarini bilish, bir-biridan farqlash va berilgan vaziyatga mosini tanlay olish; –mashg‘ulot va uning turlarini bilish, mashg‘ulotni rejalashtirish, tashkil etish va bolalar guruhini boshqarish yondashuvlarini konkret vaziyatlarda qo‘llay olish; –guruh tarbiyachisining huquq va majburiyatlarini bilish, tarbiyachining hujjatlari bilan ishlay olish, ularni yuritishda to‘g‘ri ketma-ketlikka amal qilish, guruh jamoasini to‘g‘ri shakllantirish, muloqotda pedagogik etika qoidalariga amal qilish, ota-onalar bilan hamkorlikning samarali shakllarini tanlash, muammoli vaziyatda eng maqbul strategik yondashuvni qo‘llash; –pedagogik etika, nutq, texnika, ijodkorlik, pedagogik odob, bilimdonlik/kompetentlik, muloqot madaniyati, takt/nazokat, kreativlik, refleksiya va kasbiy o‘shish asoslarini bilishi va berilgan vaziyatga mosini tanlay olish; –pedagogik qobiliyat va uning turlari (didaktik qobiliyat, akademik qobiliyat, persiptiv-pedagogik qobiliyat, nutq madaniyati, tashkilotchilik qobiliyati, kommunikativ qobiliyat, avtoritar qobiliyat va boshqalar)ni bilish va konkret vaziyatlarda qo‘llay olish, –ta’lim texnologiyalari (loyihaga asoslangan ta’lim, muammoli ta’lim, hamkorlikdagi ta’lim, evristik ta’lim, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, interfaol ta’lim, differensial ta’lim, integral ta’lim, o‘yinli ta’lim, inklyuziv ta’lim va boshqalar)ni bilish va vaziyatlarga mosini tanlay olish; –maktabgacha ta’lim bo‘yicha berilgan ta’limiy vaziyatga oid qabul qilingan qarorlarga baho berish.	10
---------------------------------	---	-----------

Kognitiv ko‘nikmalar taqsimoti

3-jadval

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Test soni
-----	-----------------	-------	-----------

1	Bilish	Fanga doir asosiy dalillar, qonunlar, ta'riflar, formula va hodisalarni yoddan bilish, tanish, esga olish.	22
2	Qo'llash	Dalil va qonunlarni tanish vaziyatlarda qo'llash, hisob-kitob qilish, grafik/diagramma tahlil qilish.	23
3	Mulohaza qilish	Notanish vaziyatda qo'llash, tahlil–sintez, sabab–oqibat bog'lanish, izohlash, baholash.	5

V. Baholash mezonlari

Test topshiruvchining umumiy natijasi har bir test topshirig'iga berilgan ballar yig'indisi asosida aniqlanadi. Har bir to'g'ri javob uchun **2 ball**, noto'g'ri javob uchun **ball** berilmaydi. Test sinovining eng yuqori natijasi 100 ballni tashkil etadi.

VI. Imtihon tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki elektron eslatmalardan foydalanish qat'iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko'chirish, yordam so'rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

VII. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-yanvardagi “Alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarning ta’lim olishlarini tashkil etish va ularni reabilitatsiya qilish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida 46-son Qarori
2. M.Y.Ayupova “Logopediya”, “O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti” Toshkent-2007 y.
3. V.S. Raxmanova “Defektologiya asoslari” (Korreksion pedagogika) Toshkent “Niso Poligraf” 2017 y.
4. D.R.Madazizova “Bolalar rivojlanishidagi nuqsonlarning klinik asoslari” “O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati” nashriyoti. Toshkent 2018 y.
5. M.R.Po‘latxo‘jayeva “Defektologiyaning klinik asoslari” Toshkent 2013 y.
6. L.R.Mo‘minova, Sh.M.Amirsaidova va boshqalar “Maxsus psixologiya” “O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti” Toshkent 2013 y.
7. L.R.Mo‘minova, M.Y.Ayupova, Sh.M.Amirsaidova L.Nurmuxamedova “Logopsixologiya” Toshkent 2007 y.
8. L.R.Mo‘minova “Nutqida kamchiligi bor bolalarning psixologik-pedagogik diagnostikasi” (Ma’ruzalar matni) Toshkent 2012 y.
9. R.Shomahmudova, L.Mo‘minova “Bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularni bartaraf etish usullari” Toshkent 2015 y.
10. A.Xusanov, Q.Vaqqosov “Logopedik massaj metodikasi”
11. L.Mo‘minova, M.Ayupova “Bolalarda dizartriya nutq kamchiligini bartaraf etish texnologiyasi” Toshkent 2017 y.
12. R.Shomahmudova, X.Po‘latova “Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ish tizimi” Toshkent 2015 y.

Rus tilida tavsiya etilgan adabiyotlar

1. Акименко, В.М. Новые логопедические технологии / В.М. Акименко. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2009.
2. Архипова, Е.Ф. Стертая дизартрия у детей / Е.Ф. Архипова. — Москва: АСТ: Астрель, 2007.
3. Волкова, Л.С. Логопедия: учебник для вузов / Л.С.Волкова. — Москва: ВЛАДОС, 1996.
4. Жукова, Н. Постановка звуков / Н. Жукова. — Москва: ГНОМ и Д, 2009.
5. Ильякова, Н.Е. Постановочные зонды в коррекции звукопроизношения / Н.Е. Ильякова. — Москва: ГНОМ и Д, 2006.
6. Понятийно-терминологический словарь логопеда / под ред. Д.И.Селиверстова. - Москва: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997.
7. Смирнова, И.А. Логопедия: иллюстрированный справочник / И.А.Смирнова. — Санкт-Петербург : КАРО, 2022.

8. Филичева, Т.Б. Логопедия: теория и практика / Т. Б. Филичева. — Москва: Эксмо, 2022.
9. Хитрюк, В.В. Основы дефектологии: учебное пособие / В.В. Хитрюк. - Минск: Издательство Гревцова, 2009.
10. Хрестоматия по логопедии: извлечения и тексты: учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений: в 2 т. Т. 1 / под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. - Москва: ВЛАДОС, 1997.
11. Хрестоматия по логопедии: извлечения и тексты: учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений: в 2 т. Т. 2 / под ред. Л.С. Волковой, В.И. Селиверстова. - Москва: ВЛАДОС, 1997.
12. Экспрессивная алалия и методы ее преодоления (Специальная педагогика). В.А. Ковшиков СПб.: КАРО, 2018.

Pedagogik mahorat bo'yicha manbalar

1. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Darslik. – Toshkent: “Bayoz” nashriyoti, 2025. – 504 b.
2. Mavlonova R.A. Umumiy pedagogika. Darslik. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2018. – 528 b.
3. Tolipov O'., Ro'ziyeva D. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma. – Toshkent: “Innovatsiya-ziyo” nashriyoti, 2019. – 276 b.
4. Sh. Abdiraimov v.b. Ta'limda baholash va monitoring asoslari. O'quv-uslubiy qo'llanma. – Toshkent, TDYU nashriyoti, 2026. – 208 bet.

Normativ-huquqiy asoslar

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. 2020.
2. O'zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida”gi Qonuni. 2019-yil 16-dekabr, O'RQ-595-son.
3. O'zbekiston Respublikasining “Pedagogning maqomi to'g'risida”gi Qonuni. 2024.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogining kasbiy standartini tasdiqlash to'g'risida”gi 423-son Qarori, 2025 yil 8-iyul.

Eslatma: test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to'g'ridan to'g'ri manbalardan olinmaydi. Sinovga tayyorgarlik ko'rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko'ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.